

VIERDE ZONDAG VAN EPIFANIE
28 januari 2018 – Oude Kerk, Amsterdam
ds Hans Uytenbogaardt

Gebed van de zondag

God, in wie geen onrecht is,
schenk ons kracht
om U van harte eren,
elkaar recht te doen
en in goede en kwade dagen
mens te zijn met U.
Door onze Heer Jezus Christus, uw Zoon,
die met U in de eenheid van de heilige Geest,
leeft en regeert in de eeuwen der eeuwen.
Amen.

Deuteronomium 18,15-20

Psalm 111

Marcus 1,21-28

Op zondag 28 januari 2018 organiseert het Nederlands Auschwitz Comité de jaarlijkse Nationale Holocaust Herdenking bij het Spiegelmonument 'Nooit Meer Auschwitz' in het Wertheimpark in Amsterdam.

Na de herdenking kunnen particulieren en organisaties kransen en bloemen bij het monument leggen. De Stille Tocht en de Herdenking worden live door de NOS uitgezonden.

De stille tocht begint om 11.00 uur vanaf het Stadhuis/Muziektheater. Via het Meester Visserplein, Jonas Daniël Meijerplein en de Plantage Middenlaan loopt de stoet naar het Wertheimpark.

Programma ziet er als volgt uit:

10.00 uur - Verzamelen in het Stadhuis

11.00 uur - Stille Tocht naar Wertheimpark

11.30 uur - Herdenking bij het Spiegelmonument in Wertheimpark

12.15 uur - Einde bijeenkomst.

Preek

Op dit moment is een stille tocht onderweg van het stadhuis naar het Spiegelmonument 'Nooit Meer Auschwitz' in het Wertheimpark waar het Nederlands Auschwitz Comité met velen uit Mokum en de Mediene de jaarlijkse Nationale Holocaust Herdenking houden.

Nooit meer Auschwitz – en we zien de gebroken spiegels die volgens Jan Wolkers symboliseren dat de hemel na **Auschwitz nooit meer** ongeschonden is. En als wij ons eigen gezicht buigen over die gebroken spiegels zie wij onszelf en bedenken: wie zijn wij, wie ben ik als ik mij zelf zie onder die door aardse scherven geschonden hemel. Een gebroken wereld onder een geschonden hemel.

In die wereld zijn wij hier, een paar honderd meter verderop, bij elkaar en buigen ons over het verhaal uit het evangelie van Marcus waarin wordt hij vertelt over het eerste optreden van Jezus waaruit blijkt dat het koninkrijk van God nabij is in een aangevochten wereld

Het verhaal speelt

- na Jezus' doop door Johannes in de Jordaan en zijn beproeving in de woestijn,
- na de wat algemene mededeling van Marcus dat Jezus er vervolgens op uit trok om het evangelie, de goede tijding van de nabijheid van Gods koninkrijk te verkondigen
- en nadat hij vier vissers Petrus en Andreas, Jacobus en Johannes zo ver had weten te krijgen dat zij hun vakkennis zouden gaan inzetten niet om vissen te doden, maar om mensen op te vissen uit het ongewisse water waar je zomaar in verzuipen kan.

Na dat alles gaat het nu echt gebeuren en wel 'meteen'. Nu is het momentum, of – om het met Martinus Nijhoff te zeggen - het uur U. Drie keer klinkt dat trefwoordje in dit verhaal. Het is een signaalwoord dat Marcus voortdurend gebruikt om de urgentie van wat aan de orde is te onderstrepen.

Het eerste 'meteen' klinkt als Jezus zijn volgelingen georganiseerd heeft en met hen op sabbat in de synagoge in Kapernaüm opduikt. Op sabbat, de zevende dag waarop de voltooiing van de schepping wordt gevierd. Dat is dus het moment waarop de nabijheid van Gods rijk als eerste aan het licht komt. Niet zomaar, maar in het heilig onderricht. Daar waar het Woord van de Tora en de profeten regeert. In die combinatie van sabbat en heilig onderricht komt de inzet van het evangelie tot vervulling die Johannes de Doper ziet als de profetische bode uit Maleachi het laatste boek van het eerste testament. Hij draagt in de doop de profetische opdracht over op Jezus. En nu gaat dat dus gebeuren. De lezing uit het Deuteronomium zet daar als het ware een streep onder als de ENE tegen Mozes zegt: 'Ik zal in hun midden profeten laten opstaan zoals jij'.

Marcus vat dat samen en zegt: 'Ze waren diep onder de indruk van zijn onderricht, want hij sprak hen toe als iemand met gezag'.

Gezag – dat vraagt om een tweede 'meteen'. Want de proof of the pudding is in the eating, zegt ook Deuteronomium, een paar verzen later:

'als een profeet zegt te spreken in de naam van de HEER,
maar zijn woorden komen niet uit en er gebeurt niets,
dan is dat geen profetie van de HEER geweest.'

Daarom dus dat tweede 'meteen': die mens met een onreine geest. Een geest die van die mens tegelijk instrument en slachtoffer maakt.

Instrument van een sterke geest die meteen feilloos beschikt over het inzicht met wie hij in Jezus te maken heeft als hij hem aanroept als de 'heilige van God' – de betiteling in het eerste testament van mensen als Simson, als Mozes en Elia en Elisa. Hij klasseert hem als iemand die aan de kant van God staat en die als 'heilige' de tegenspeler van de onreine geesten is. Onrein: geesten die door tora en profeten als niet kosher de deur worden ontmaskerd. Van die onreine geest is deze mens een instrument. En wat opvalt: niet Jezus neemt het initiatief, maar de onreine geest. Want die voelt zich immers bedreigt.

Zò, op het scherp van de snede, is de viering van de sabbat in de synagoge. De onreine geest valt aan en zijn wapen is dat hij Jezus' naam uitroept: ik weet wie jij bent: Jezus uit Nazaret, de heilige Gods. Zijn naam – Jezus – Jehoshua – God redt. Die naam die hij van Godswege ontvangen heeft, die naam waarin hij onder de mensen bekend is geworden, die naam die geschreven staat in de palm van Gods hand tot in eeuwigheid. Als die naam, waarin de roeping aan het licht komt, door een mens met een onreine geest in de strijd wordt geworpen wordt deze mens vervolgens het slachtoffer van die onreine geest als hij roept: 'Wat heb ik met jou te maken. Ben je gekomen om ons te vernietigen?' Hij had dus door dat het koninkrijk van God in het heilig onderricht nabij was en wat de ultieme impact daarvan is. Die consequenties wil hij niet. Daarom roept hij – en niet hij alleen – hij spreekt van 'ons' – hij staat voor een andere wereld, een onreine wereld.

Het wapen faalt, want de ENE en zijn tora en profeten die daarvan getuigen in en door deze Jezus legt die tegenstrevers het zwijgen op – onder luide weerstand overigens – maar toch. Dat is wat aan de orde was op die sabbat toen in KapernaÛm, en bij de herdenking van de Holocaust en in dit huis dat staat onder het gezag van de ENE en zijn zoon, de heilige van God. Voor minder gaan wij niet aan onze dienst aan de Heilige – Daarom zongen wij psalm 92 als intredelied. Dat lied heeft als opschrift: ‘een lied voor de sabbat’ met als inzet:

‘Het is goed de HEER te loven,
uw naam te bezingen, Allerhoogste,
in de morgen te getuigen van uw liefde
en in de nacht (van de vernietiging) van uw trouw.’

Dat is dus wat volgens Deuteronomium de ware profeet kenmerkt: als woorden en werken samenvallen dan is er sprake van een ‘profetie van de HEER’.

Het verhaal op sabbat in de synagoge maakt vanaf het begin van het evangelie van Marcus duidelijk, dat Gods koningschap onverenigbaar is met dwingelandij van vernietigende machten.

Want het gaat hier niet om een incident. Dat blijkt uit de reactie van de omstanders in het slot van dit verhaal:

‘Wat is dit allemaal?
Een nieuwe leer,
met groot gezag.
Zelfs als hij onreine geesten een bevel geeft,
wordt hij gehoorzaamd.’

En meteen – het derde en laatste ‘meteen’ –

‘Meteen kwam het gerucht over Jezus naar buiten,
overal in Galilea’.

‘Meteen naar buiten’. Met die optiek vieren wij in het spoor van de synagoge elke eerste dag van de week de nabijheid van het koninkrijk van God. De herdenking van de Holocaust vandaag hier in Amsterdam leert ons wat daarbij in het geding is: een geschonden hemel.

In de + Naam van de Vader en de Zoon en de heilige Geest.

Amen.